

Kariera pastuszka i jego gąsek

2013-01-31

Co łączy Ludwiga II, Goethego i rosyjską księżniczkę Marię Pawłownę? Sympatia i niezwykle przywiązanie do pewnego bawarskiego piwosza i jego gęsi. Zdziwieni? Weźcie zatem pod uwagę, że gęsi były magiczne, piwo to trunek szlachetny, a niemiecka Norymberga nie takie już cuda widziała!

Norymberga słynie ze swoich fontann, na które w tym bawarskim mieście natrafimy niemal na każdym kroku. W samej starówce można naliczyć prawie trzydzieści fontann, a skromny rozmiar większości z nich bynajmniej nie umniejsza ich atrakcyjności i popularności wśród turystów. Wiele z nich przedstawia zabawne postacie, lokalne historyjki, anegdoty i legendy. Zdobiąc ulice, norymberskie fontanny nie narzucają się przechodniom swoją obecnością – czuwają po prostu na swoim miejscu, pilnują tajemniczych zakamarków współtworząc unikalny koloryt i klimat niemieckiego miasta. Każda norymberska fontanna ma własną historię. Są wśród nich zarówno takie, które powstały w minionych stuleciach, jak i zupełnie współczesne. W fantastycznym parku tętniących wodą rzeźb Norymbergi, dwie z nich mają w historii sztuki i historii miasta szczególne znaczenie: „Piękna” fontanna (Schöner Brunnen) oraz fontanna rolnika i gęsi (Gänsemännchenbrunnen). Chociaż to pierwsza z nich figuruje na okładkach turystycznych przewodników, to właśnie druga fontanna jest najśłynniejszym przykładem niemieckiej renesansowej sztuki odlewniczej.

Młody człowiek w modnym kapeluszu, z zakasanyimi rękawami i dwiema gęsiami, które przytula już ponad 450 lat... Wykuta z brązu sylwetka obrotowego gospodarza handlującego „żywym inwentarzem”, nazywanego niekiedy „Gęsim Pastuszkiem”, stoi naprzeciwko Ratusza miejskiego w Norymberdze. To jest oryginał. Jedna z kopii tej fontanny znajduje się na zamku Hohenschwangau, w którym dorastał przyszły władca Bawarii, Król Ludwig II i obok którego wybudował własną bajkową rezydencję – zamek Neuschwanstein. Po przyłączeniu Norymbergi do Bawarii w 1806 r. imperatorski zamek Kaiserburg w Norymberdze stał się jedną z głównych rezydencji panującego w Bawarii rodu Wittelsbachów. Ludwig II niejednokrotnie zatem miał okazję odwiedzić Norymbergę, gdzie widział fontannę rolnika i gęsi. Zachwycony jej urokiem zamówił dla siebie kopię.

Innym znanym wielbicielem Gęsiego Pastuszka był Johann Wolfgang von Goethe. Najśłynniejszy niemiecki poeta czterokrotnie odwiedzał Norymbergę. Przy okazji jednej z wizyt nabył on małą glinianą replikę norymberskiej fontanny. W liście z 5 czerwca 1814 roku Goethe dziękuje swojemu norymberskiemu znajomemu za to, że ten zlecił wykonanie ceramicznej figurki. Chociaż po śmierci poety gliniana replika Pastuszka zaginęła, w Weimarze – rodzinnym mieście Goethego – ustawiono kopię jego ulubionej fontanny odlaną w brązie.

Historia pojawienia się w Weimarze duplikatu fontanny rolnika i gęsi jest dodatkowo związana z osobą wielkiej księżnej rosyjskiej Marii Pawłowny – córki cara Pawła I i małżonki Karola Friedricha von Sachsen-Weimar-Eisenach. Wykonaną z brązu replikę fontanny rolnika i gęsi, której autora ani miejsca powstania do tej pory nie udało się ustalić, rosyjska księżna nabyła w 1846 roku. Wprawdzie od śmierci Goethego minęło wówczas 14 lat, jednak historycy podejrzewają, że Maria Pawłowna wiedziała o specjalnych względach, którymi poeta darzył norymberską fontannę i właśnie dlatego zamówiła dla siebie jej wierną kopię. W 1859 roku, po śmierci Marii, mieszkańcy Weimaru zwrócili się do lokalnych władz z prośbą, aby ulubioną fontannę zmarłej władczyni – zgodnie z jej ostatnią wolą – ustawić na jednej z miejskich ulic.

Stało się to ostatecznie w 1863 roku.

Repliki fontanny rolnika i gęsi znajdują się również w niemieckim mieście Meiningen, a także w szwajcarskim Thun i Lucernie.

Norymberski oryginał jest – rzecz jasna – dużo od nich starszy. Zgodnie z informacją zapisaną w miejskiej kronice, renesansowa fontanna została zamówiona w 1550 roku. Przedstawia ona ubranego według kanonów XVI-wiecznej mody mężczyznę pochodzącego z wiejskich okolic Norymbergi – tzw. „ziemi czosnkowej” (Knoblauchsland).

Z historią powstania fontanny związanych jest kilka niemieckich legend. Jedna z nich opowiada o chłopie, który piwo umiłował tak bardzo, że mógł je spożywać zamiast wody. Pewnego dnia, gdy skończyły mu się pieniądze, wziął on pod pachę swoje dwie ostatnie gąski i wyruszył do pobliskiej Norymbergi, aby sprzedać ptaki na targu i za otrzymane pieniądze napić się piwa. Cóż, piwo w Norymberdze do dzisiejszego dnia warzą znakomite, toteż biednego gospodarza w pełni można zrozumieć... Droga do miasta była jednak długa i nużąca z powodu upału. Gdy rolnik zaczęło męczyć pragnienie, gąski wyczuły szansę na uratowanie swoich głów i przemówiły do niego ludzkim głosem, proponując, że zaspokoją pragnienie gospodarza w zamian za wolność. Gdy tylko rolnik zgodził się na ten układ z dziobów ptaków zaczęła płynąć krystalicznie czysta, chłodna woda. Scena ta zadziwiła zarówno gospodarza, jak i nieznanego przechodnia, który również podążał w kierunku miasta. Okazało się, że był to znany rzeźbiarz Pankracy Labenwolf. Opowiedzianą przez chłopca historię o magicznych gąskach postanowił on wykorzystać jako główny motyw nowej fontanny, którą miał wykonać na zlecenie władz miasta Norymbergi... Gdy amator piwa z „ziemi czosnkowej” przybył po raz kolejny na targ do miasta zdziwił się widząc swój autoportret na jednym z głównych placów Norymbergi.